

Številka: 02200/00014/2001 0400 01

Datum: 22. 11. 2001

ODLOK
O USTANOVITVI JAVNEGA SOCIALNO VARSTVENEGA
ZAVODA CENTER ZA POMOČ NA DOMU MARIBOR
- prva obravnava -

O b r a z l o ž i t e v

I. Pravna podlaga za obravnavo in sprejem odloka

Pravno podlago za sprejem Odloka o ustanovitvi javnega socialno varstvenega zavoda Center za pomoč na domu Maribor predstavljajo Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91 in 8/96), Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 54/92, 56/92, 42/94, 41/99 in 26/01) in Statut Mestne občine Maribor (MUV, št. 27/95, 13/98, 17/98, 23/98 in 5/00).

Medtem, ko Zakon o zavodih ureja splošna načela v zvezi z ustanavljanjem in delovanjem javnih in drugih zavodov, jih za področje socialnega varstva podrobneje ureja **Zakon o socialnem varstvu**. Med drugim ta zakon ureja tudi vprašanja v zvezi s socialno varstvenimi storitvami, javno službo na področju socialnega varstva in razmejitvijo pristojnosti in obveznosti med državo in lokalnimi skupnostmi. V II. poglavju (od 10. do 18. člena) definira socialno varstvene storitve, med njimi v 11. in 15. členu tudi pomoč družini, ki vključuje na pomoč družini za dom, **pomoč družini na domu** in **socialni servis**. V IV. poglavju (od 41.a do 48. člena) zakon opredeljuje izvajanje dejavnosti na področju socialnega varstva. V 42. členu so določene socialno varstvene storitve, ki se izvajajo kot javna služba na področju socialnega varstva; med njimi je navedena storitev pomoč družini na domu (ne pa tudi storitve socialnega servisa), v 43. členu pa zakon **za zagotavljanje mreže javne službe za pomoč družini na domu obvezuje občino**. V V. poglavju zakona (49. do 68. člen) so določila v zvezi z izvajalci socialno varstvenih programov; zakon v tem poglavju dograjuje rešitve iz Zakona o zavodih.

Po letu 1992, ko je bil sprejet Zakon o socialnem varstvu, je bila uveljavljena še vrsta državnih aktov, pomembnih tudi za odločanje o ustanovitvi javnega zavoda, ki bo v Mariboru izvajal storitve pomoči na domu in druge spremljajoče storitve, namenjene predvsem ostarelim občanom, ki bi svoje starosti

sicer ne mogli več preživljati na svojem domu, bolnim in invalidom. Posebej pomembno je omeniti, da je bil v letu 2000 sprejet nacionalni program socialnega varstva do leta 2005, v katerem so bili opredeljeni temeljni cilji, ki jih želimo v Sloveniji doseči v tem obdobju. Med njimi ima posebno vlogo prav skrb za starejše občane.

Med že sprejetimi podzakonskimi akti omenjamo zlasti Pravilnik o standardih in normativih socialno varstvenih storitev, ki je ena od najpomembnejših osnov za postavitev organiziranosti in delovanja bodočega javnega zavoda Center za pomoč na domu Maribor.

Pred izdajo sta dva pomembna podzakonska akta, ki sicer zamujata že vrsto let, pohvalno pa je, da je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v lanskem in letošnjem letu v njuno pripravo enakovredno vključilo predstavnike lokalnih skupnosti:

- Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cene storitve »pomoč družini na domu«,
- Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev.

Šele s sprejetjem obeh navedenih podzakonskih aktov (predvidoma v prvi polovici leta 2002) bodo zagotovljene nesporne in zadostne pravne osnove za odločanje o cenah storitev in delno ali celotno oproščanje plačil uporabnikov, glede na njihov socialni položaj.

Statut Mestne občine Maribor v 74. členu med javnimi službami, ki jih zagotavlja mestna občina, navaja varstvo ostarelih oseb, v 17. alineji 16. člena pa med pristojnostmi oziroma nalogami mestnega sveta navaja tudi, da le-ta »ureja mestne javne službe, ustanavlja javna podjetja in javne zavode«.

II. Kratek prikaz dosedanjega razvoja socialno varstvenega programa »pomoč na domu« v Mariboru in utemeljitev razlogov za ustanovitev javnega zavoda

V Mestni občini Maribor je bila skrb za ostarele, bolnike in invalide, ki bivajo na domu, v ospredju že pred uveljavitvijo Zakona o socialnem varstvu v letu 1992. Pomembno vlogo pri tem so ob Centru za socialno delo Maribor imeli še patronažna služba Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca Maribor, Dom upokojencev Danice Vogrinc, humanitarne organizacije in društva, krajevne skupnosti in vrsta drugih, morda manj opaznih akterjev.

Po letu 1991 je v okviru javnih del zaživel pri Centru za socialno delo Maribor program »pomoč na domu«, ki se je v desetih letih na območju bivše občine Maribor tudi s postopnim prehajanjem delavcev iz programa javnih del v redno zaposlitev razvil do točke, ko ga je potrebno skupaj s programom »Klic v sili« organizirati v posebnem javnem zavodu. Tudi zaradi pogoja Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, ki bo dopuščal izvajanje tega programa v okviru javnih del samo, če bodo dosedanji izvajalci, ki jih je zavod tudi ustrezno strokovno usposobil, prešli v redno zaposlitev, se bo v letu 2002 število redno zaposlenih bistveno povečalo, precejšen del bremena za zagotovitev sredstev za stroške dela pa bo še vedno nosila država (subvencioniranje več kot polovice vseh rednih zaposlitev, načrtovanih od 1. 1. 2002).

Vrsta podatkov o dosedanjem izvajanju programov »pomoč na domu« in »klic v sili« in o predvideni organizaciji in delovanju novega javnega zavoda je navedena v priloženem elaboratu Centra za socialno delo Maribor, zato jih na tem mestu ne ponavljamo.

Osnovna razloga za predlagano ustanovitev samostojnega javnega socialno varstvenega zavoda sta predvsem dva:

- program »pomoč na domu« se je razvil do mere, ko za Center za socialno delo Maribor, katerega ustanoviteljica je država in ki ima povsem druge osnovne naloge, pomeni veliko dodatno obremenitev. Pri tem kaže poudariti, da bo v upravnem postopku o upravičenosti do storitev javne službe za pomoč družini na domu še vedno odločal Center za socialno delo. Če se bo Mestna

občina Maribor odločila, da bo subvencionirala tudi storitve socialnega servisa (vključno s Klicem v sili), ki ne sodijo v sklop javne službe, bo s Centrom za socialno delo Maribor skladno z zakonom možen tudi dogovor o ugotavljanju upravičenosti do teh storitev;

- organiziranost v samostojni zavod bo omogočala nadaljnji razvoj in dograjevanje tega programa iz občinske pristojnosti, katerega izvajanje bo zaradi staranja prebivalstva, še zlasti v Mariboru čedalje pomembnejše. Ob nadaljnjem razvoju obsega in kvalitete storitev pomoči družini na domu in socialnega servisa, za kar bodo potrebe zaradi staranja prebivalstva v mestu v naslednjih letih še naraščale, bo ena od razvojnih nalog zavoda gotovo razvoj kapacitet za dnevno varstvo starejših. Mestna občina Maribor bo kot edina ustanoviteljica novega javnega zavoda prav z njegovo pomočjo lahko tudi celoviteje spremljala problematiko ostarelih občanov, ki svojo starost ob njeni pomoči preživljajo na domu.

III. Predstavitev osnovnih rešitev iz predloga odloka

V predlogu Odloka o ustanovitvi javnega socialno varstvenega zavoda Center za pomoč na domu Maribor, kaže opozoriti zlasti na naslednje vsebinske zadeve:

1. V **2. členu** je predvideno, da bo sedež javnega zavoda v dosedanjih prostorih, namenjenih izvajanju programa »pomoč na domu« na Ljubljanski ulici 4. Ti prostori za izvajanje dejavnosti zavoda in njegov razvoj ne zadoščajo, zato sta v času priprave tega gradiva v teku dve aktivnosti: iskanje minimalnih dodatnih prostorov, ki bodo ob zagonu zavoda namenjeni upravljalški funkcionalni zavoda in izvajanju programa »klic v sili« ter iskanje bodoče skupne lokacije za celotno dejavnost zavoda in razvoj novih, spremljajočih programov, ki bi bili v mestu še kako potrebni (primer: že omenjeni dnevni center za starostnike).
2. V **3. členu** predloga odloka je izrecno poudarjeno, da Mestna občina Maribor ustanavlja javni zavod za opravljanje socialno varstvenih storitev na svojem območju, da pa lahko zavod po predhodnem soglasju ustanoviteljice sklepa z drugimi občinami pogodbe o izvajanju te dejavnosti tudi na njihovem območju pod pogojem, da te občine prevzamejo vse finančne obveznosti iz tega naslova.
3. Dejavnost zavoda je opredeljena v **4. členu** in obsega izvajanje storitev javne službe pomoč družini na domu in storitev socialnega servisa, vključno s storitvami na daljavo (klic v sili), ki ne sodijo v javno službo. S soglasjem ustanoviteljice bo zavod lahko uvajal tudi dopolnilne dejavnosti, s katerimi bo širil ponudbo svojih storitev in krepil skrb za ostarele občane, ki za kvalitetno preživljanje starosti na svojem domu rabijo pomoč .
4. Organi zavoda so v predlogu odloka (**od 5. do 8. člena**) predvideni skladno z zakonom. V devetčlanskem svetu zavoda bo zagotovljen ustrezen vpliv ustanoviteljice, saj bo imenovala šest članov – tri kot predstavnike ustanoviteljice (imenuje jih mestni svet), tri pa kot predstavnike zainteresirane javnosti (imenuje jih župan). Vrste podrobnih rešitev v zvezi z organi zavoda odlok ne predpisuje, v skladu z zakonom jih prepušča statutu zavoda, h kateremu bo mestni svet podal soglasje.
5. V **9. členu** so po mnenju predlagatelja korektno zapisane določbe o sredstvih, ki jih za začetek dela zavoda zagotovi ustanoviteljica, in sredstvih, ki jih dosedanji izvajalci programov prenesejo na zavod. Prav tako je predviden prehod pri izvajanju pomoči na domu (v centru za socialno delo) že zaposlenih delavcev v zavod. V **10. členu** so standardna določila o upravljanju premoženja ustanoviteljice s strani zavoda, v **11. členu** pa je opredeljeno, iz katerih virov pridobiva zavod sredstva za delo. Kar se tiče zagotavljanja sredstev ustanoviteljice, kaže poudariti, da bo pri izvajanju javne službe zavod obravnavan na podoben način, kot to velja za javne vrtce.

Ustanoviteljica mu bo zagotavljala razliko med obsegom vseh za izvajanje te službe potrebnih sredstev in plačili uporabnikov storitev, ki bodo obračunana skladno s predpisi. Ker bosta Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cene storitve »pomoč družini na domu« in Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev po zagotovitvi pristojnega ministrstva sprejeta v prvi polovici leta 2002, predlagamo, da do uveljavitve teh aktov zavod obračunava stroške svojih storitev na enak način kot doslej, veljavne cene storitev in prispevki uporabnikov pa se v začetku leta 2002 valorizirajo z enakim indeksom, kot bodo v mestnem proračunu za leto 2002 valorizirana sredstva za primerljive občinske socialno varstvene subvencije (predlog mestnega proračuna za prvo obravnavo: 110,7). Takoj po uveljavitvi obeh podzakonskih aktov bo moral zavod v sodelovanju s pristojnim upravnim organom ustanoviteljice pripraviti ustrezna gradiva, na osnovi katerih bo možno podati soglasje k cenam in odločati o subvencioniranju storitev (14. člen odloka, točka 6 tega poglavja).

6. Med obveznostmi in pravicami ustanoviteljice do zavoda (**14. člen**), kaže ob pravici imenovanja direktorja poudariti zlasti že omenjeni pravico dajanja soglasja k cenam storitev in upoštevajoč določbe podzakonskih aktov odločanje o znižanju oziroma oprostitvi plačil uporabnikov. Glede na sedanje delovne verzije že omenjenih podzakonskih aktov, ki jih bo izdala država, bo ta pravica občine pri javni službi verjetno omejena na morebitna dodatna znižanja in oprostitve plačil, pri programih, ki niso del javne službe (socialni servis vključno s klicem v sili) pa na morebitne odločitve pristojnih mestnih organov, da tudi za njihove uporabnike velja sistem znižanja oziroma oprostitve plačil.
7. Novoustanovljeni socialno varstveni zavod bo podrobneje uredil svojo organiziranost in delovanje v statutu in drugih splošnih aktih (**16. člen**). Zato s temi določbami besedila odloka nismo dodatno obremenjevali.
8. V prehodnih določbah (**17. in 18. člen**) so navedena določila, ki so potrebna zaradi zagotovitve nemotenega začetka dela zavoda – imenovanje vršilca dolžnosti direktorja in njegove temeljne naloge, roki za konstituiranje sveta zavoda in sprejem statuta.

IV. Finančne posledice sprejema odloka za proračun Mestne občine Maribor

Bistveno povečanje sredstev mestnega proračuna za leto 2002 za izvajanje v Mariboru že uveljavljenih programov, ki sodijo v širši sklop pomoči na domu, je v največji meri posledica s strani Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje zahtevanega prehoda delavcev, ki so bili doslej zaposleni v okviru programov javnih del, v (subvencionirano) redno zaposlitev, in v bistveno manjši meri posledica ustanovitve novega zavoda. Med dodatne stroške, ki so neposredna posledica ustanovitve zavoda, sodijo samo stroški dela direktorice in tajnice zavoda ter stroški postopne zagotovitve pogojev za delovanje zavoda, primerljivih z drugimi mariborskimi javnimi zavodi s področja družbenih dejavnosti (funkcionalni stroški prostora in dejavnosti, vlaganja v prostor in opremo). Del zagonskih stroškov bo zavod pokrival iz ostanka namenskih sredstev, zbranih s plačili uporabnikov v dosedanem obdobju izvajanja programa »pomoč na domu«.

Sredstva, ki so potrebna za začetek dela zavoda in izvajanje dejavnosti v letu 2002, so v predlogu mestnega proračuna za leto 2002 načrtovana v višini 83.696.700 SIT in so v primerjavi s sredstvi za izvajanje programov »pomoč na domu« in »klic v sili«, predvidenimi v sprejetem rebalansu mestnega proračuna za leto 2001, večja za 83%. V oddelku za družbene dejavnosti ocenjujemo, da bodo navedena sredstva zadoščala za izvajanje dejavnosti zavoda v letu 2002, obseg teh sredstev pa bo vsekakor potrebno uskladiti z učinki uveljavitve Pravilnika o metodologiji za oblikovanje cene storitve »pomoč družini na domu« in Uredbe o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev. Ob tem poudarjamo, da prve ocene Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve kažejo, da bodo plačila uporabnikov po uveljavitvi omenjenih aktov opazno večja kot doslej, če se

lokalne skupnosti ne bodo odločale za dodatno subvencioniranje storitev javne službe (pomoč na domu) in subvencioniranje socialnega servisa (s klicem v sili).

Že ob ustanovitvi zavoda pa se je potrebno zavedati, da bo zavod ob ustanovitvi dosegel šele približno 2/3 z normativi in standardi glede na sedanjo starostno strukturo mariborskega prebivalstva predvidenih kadrov in da bodo potrebe po storitvah pomoči na domu, za izvajanje katerih je zavod ustanovljen, z leti še naraščale. Prav tako se bodo pojavljale nove oblike pomoči ostarelim, bolnim in invalidom na domu. Vse navedeno bo v naslednjih letih terjalo nadaljnji razvoj zavoda ali pa dograjevanje dejavnosti zavoda z vzporednim podeljevanjem koncesij, posledično pa gotovo tudi večje vložke mestnega proračuna. Na stroške dela zavoda bodo po dveh oziroma treh letih veljavnosti sedanjega subvencioniranja zaposlitev vplivale tudi odločitve pristojnih državnih organov o nadomestnih rešitvah, pri čemer velja izpostaviti pripravljenost Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, da se razširitev sedanjega obsega programa »pomoč na domu« in celoten program »klic v sili« tudi v prihodnjih letih zagotavljata znotraj (za Mestno občino Maribor finančno zelo ugodnega) sistema javnih del.

P r e d l o g   s k l e p a :

Mestni svet Mestne občine Maribor sprejme Odlok o ustanovitvi javnega socialno varstvenega zavoda Center za pomoč na domu Maribor - prva obravnava.

Pripravila:
Nataša OGRIZEK
Franc MALI

PREDSTOJNIK ODDELKA
Goran RAJIČ